

Verskillende onderdelen van het Amaryllis-rooien

Bollenteelt aan Braziliaanse Bountykust

Het strand is witter dan wit, de zee hemelsblauw. Er wuiven palmen en de temperatuur haalt met gemak de dertig graden. Geen omgeving waar je onmiddellijk denkt aan de teelt van bol- en knolgewassen. Toch teelt Ceará Bulb Company aan de tropische Braziliaanse noordkust met succes Amaryllissen, Caladiums en Cannas

Tekst en foto's : Gerrit Wildenbeest

Copacabana mag dan Brazilië's bekendste strand zijn, voor de rust kun je beter terecht aan de Braziliaanse noordkust. Daar, ten westen van de miljoenenstad Fortaleza, wachten honderden kilometers ongerept strand, af en toe onderbroken door schilderachtige vissersdorpjes waar de tijd lijkt stil te

Schuur van Ceará Bulb Company

staan. Zelfs het motorgeronk van voorbijrazende quads waarop een groepje Hollanders duin en strand onveilig maakt, verwaait in het eeuwige geruis van de azuurblauwe Atlantische Oceaan. Over enkele jaren zal deze paradijselijke rust wel voorbij zijn. Hier en daar getuigen bouwkransen dat projectontwikkelaars al hun oog hebben laten vallen op de hagelwitte bountystranden. Het laatste wat je hier verwacht is een modern bollenbedrijf. Toch is dat een paar kilometer landinwaarts te vinden, nabij het plaatsje Lagoinha, dat zo'n 100 kilometer ten noordwesten van Fortaleza in de buurt van de provincie stad Paraipaba ligt. Hier is sinds 2001

Ceará Bulb Company gevestigd, een joint venture van het Nederlandse bloembollenexportbedrijf Kébol BV (Noordwijkerhout), het Braziliaanse agroconcern Terra Viva en Fa. L.G. Vreugdenhil & Zn (s Gravenzande). De belangrijkste teelt zijn Amaryllissen, waarvan zo'n 20 hectare voor leverbaar staat, die zorgen voor een productie van 2,5 miljoen bollen per jaar. Ze worden als Tropical Amaryllis op de markt gezet. Daarnaast teelt CBC 3 hectare Caladiums en 2 ha Cannas.

NIEUWE SCHUUR

De staat Ceará, waarvan dit kustgebied onder-

deel is, is niet geheel onbekend als sierteeltgebied. In de hoger gelegen gedeelten - de Pico Alto is met ruim 1100 meter de hoogste top - is een exportgerichte bloemteelt (rozen, chrysanthen) in opkomst. De start van CBC lag bij het nabij Holambra gevestigde agroconcern Terra Viva, dat overal in Brazilië speurt naar geschikte gronden voor zijn talrijke teelten. De zanderige gronden en het warme klimaat van Ceará bleken uitstekend geschikt voor de teelt van Amaryllissen voor de droogverkoop, als aanvulling voor de bollenteelt voor de pottenbroei in Holambra. Door de hogere maar niet extreme temperaturen in Ceará blijven de Amaryllissen, mits ze na het rooien en de verwerking bewaard worden bij 5-7 graden Celsius, goed in rust en gaan ze niet spruiten in de soms 6-7 weken dat ze op het winkelschap liggen. Voor het zover was, moest er nog wel het nodige werk verzet worden. De percelen waar-

op nu keurige bedden Amaryllissen staan, waren enkele jaren geleden nog grotendeels woest en onbebouwd. "We hebben het land met kettingen schoon gesleept en vervolgens intensief bemest om het geschikt te maken", vertelt Jos van der Drift van Kébol, een van de partners in CBC. "Je ziet dat de grond steeds beter wordt". Tijdens ons bezoek begin juni is het rooien net begonnen. Dat gebeurt handmatig - na het blad kneuzen en het lichten van de knollen - met een veertigtal lokaal geworven arbeidskrachten. Niet het lichtste werk in de brandende zon, maar voor de lokale bevolking een buitenkans op extra inkomsten. Inclusief de schuurverwerking verschaft CBC in de rooitijd aan zo'n 150 mensen werk. Verder besteedt CBC jaarlijks een bedrag aan sociale doelen in Paraipaba en omgeving. Het rooitijdstip wordt bepaald aan de hand van de stengelaanleg in de bol. Gemiddeld rooit

men 2,5 hectare per week, zodat het rooien (in leliekragen) nog wel een paar maanden zal duren. Het sortiment komt grotendeels overeen met de door Terra Viva rond Holambra geteelde soorten. We zien onder andere 'Red Lion', 'Vera' en 'Minerva', terwijl men aan het rooien is met 'Gilmar'. Zestig procent bolmaat 24, 26 en 28 rooien, dat is voor de droogverkoop het meest rendabel. Dit jaar zijn de bollen iets te groot gegroeid, wat aangeeft hoe goed de groeiomstandigheden zijn. Enkele kilometers verwijderd van het leverbare sortiment ligt een perceel van circa 20 hectare, waarop het plantgoed staat dat volgend jaar het leverbaar moet leveren.

Voor de verwerking heeft CBC niet ver van het dorpje Lagoinha een nieuwe schuur neergezet van in totaal 4000 vierkante meter, inclusief 3 koelcellen. Daar worden de in leliekragen aan-

Verwerking en sortering Amaryllisbollen door lokale arbeidskrachten

Braziliaanse Caladium: eerder rooirijp dan in Florida

gevoerd Amaryllisbollen gelegd op een band waaraan tientallen werkwillige handen de bollen ontdoen van wortelpruik en nek. Daarna worden ze gespoeld en in houten kratten 11 dagen gedroogd, waarna het handmatig sorteren volgt. Circa 50 procent van de productie is bestemd voor de Europese droogverkoopmarkt, met Kébol en Vreugdenhil als belangrijkste afnemers, de andere helft gaat naar Amerika. Anders dan bij de potten gaat de droogverkoop niet op cultivar maar op kleur. De bollen bestemd voor Europa worden direct na het sorteren per geconditioneerde container naar de haven van Pecem getransporteerd. De 'Amerikaanse' bollen worden afhankelijk van de verzendtijd eerst een tijd geconditioneerd (5-7 graden) bij CBC bewaard. Voor het spoelen - nodig voor de Amerikaanse markt - is dit jaar een door een Braziliaans bedrijf ontworpen spoelmachine in gebruik genomen, dat de

bollen schoonbroest. Net als bij het rooien en de andere stappen in de verwerking is uiterste zorg besteed aan het voorkomen van beschadigingen, wat bij de droogverkoop misschien nog wel belangrijker is dan bij de pottenteelt

CALADIUM

Een ander (kno) gewas dat CBC teelt is Caladium, in de Nederlandse huiskamer bij een klein groepje liefhebbers bekend als kamerplant. Dat dit gewas zich hier thuis voelt is niet vreemd. De oorsprong van Caladium, een geslacht uit de Aaronskelkfamilie (Araceae) dat een zestal soorten omvat, ligt in Midden- en Zuid-Amerika. CBC teelt 3 ha Caladium op contract voor een Amerikaanse bedrijf. We zien cultivars als 'Frieda Hemple' en 'Carolyn Whorton' die half april zijn geplant; andere bedden zitten pas een maand in de grond, maar laten ook al een fors gewas zien. Het plantmateriaal bestaat uit in

stukjes gebroken rhizomen. De oogsttijd valt rond eind september-oktober. De droogverkoop is de belangrijkste afzetmarkt, maar Fa. Vreugdenhil teelt ze in Nederland ook op pot. "Van het bolletje in de pot tot een leverbaar product duurt onder Nederlandse omstandigheden 3-4 maanden", zegt Jochem Vreugdenhil. "In Europa is het nog een onbekend product, maar vorig jaar heb ik alles schoon verkocht". Voor de droogverkoop in Amerika moet de CBC-teelt concurreren met de teelt in Florida. De Caladiums worden bij CBC voor het eerste jaar geteeld. Veel ervaring is er dus nog niet mee, een voordeel van het Braziliaanse product zou kunnen zijn, dat er eerder gerooid kan worden dan in Florida. Daardoor kan de Amerikaanse droogverkoop het tijdig meemenen in zijn pakket. CBC teelt een zestal cultivars, die ook op het veld opvallen door de sierwaarde van de hart- of pijlvormige bladeren en hun kleurenspectrum dat varieert van wit, zilver, groen, tot roze en rood.

CANNA

Het derde gewas dat op deze zanderige gronden van de Braziliaanse Sertão goed gedijt is Canna, waarvan CBC 2 hectare teelt in een tiental cultivars, merendeels van het soort *Canna indica*. De markt voor deze Braziliaanse Cannateelt ligt merendeels in de Amerikaanse droogverkoop en bij Amerikaanse bloemenproducenten. De start van de Cannateelt verliep niet zonder problemen, omdat er nergens virusvrij uitgangsmateriaal was te krijgen. Daarom is besloten te werken met geweefselmateriaal (stekjes) vanuit Holland als uitgangsmateriaal. Door regelmatig te verversen is sindsdien een gezonde, virusvrije teelt mogelijk. In een cyclus van 2 x 7 maanden kan twee keer per jaar gerooid worden. Van de tien soorten zijn de meeste groenbladige typen eigen soorten.

Perceel Amaryllis-plantgoed

Nu gezonde virusvrije Cannateelt mogelijk

We zien cultivars als de geelbloeiende 'Richard Wallace', de gestreeptbladige 'Striped Beauty of Pretoria' en de opvallende tweekleurige 'Cleopatra'. Een donkerbladige cultivar is 'Red King'. Na het rooien - het gaat om de kleine knolletjes die groeien rondom de grote moederknoel - is goed terugdrogen zeer belangrijk; anders ligt het gevaar van rot op de loer. CBC ziet perspectief in de Cannateelt, zeker nu de productie in Amerika afneemt. Er ligt ook potentie voor de pottenteelt in Europa, stelt Jochem Vreugdenhil die jaarlijks circa 400.000 potcanna's teelt.

Canna (familie Cannaceae) is een geslacht van eenzaadlobbige planten. Het zijn tropische en subtropische planten met grote, brede bladeren en gele, oranje of rode bloemen (of varianten daarvan). De (in Europa) zomerbloeiende (mei-november) planten worden één à twee meter hoog en hebben een uitgebreid rhizomenstelsel. Variëteiten en cultivars binnen het soort *Canna indica* genieten bekendheid als tuin-, terras- en balkonplant. Ze houden van een natte omgeving. Tijdens de Victoriaanse tijd waren Canna's een modebloem in Engeland, waar toen een groot aantal variëteiten gekweekt werd. Canna's kunnen niet tegen vorst. De rhizomen van de canna zijn, weliswaar na lang koken, eetbaar en rijk aan zetmeel. De smaak is gelijk aan die van zoete aardappel. In Vietnam en Zuid-China worden Canna's aangeplant voor consumptie.

De kleurrijke bloemen van Canna

De grote sierwaarde van het Caladium-blad